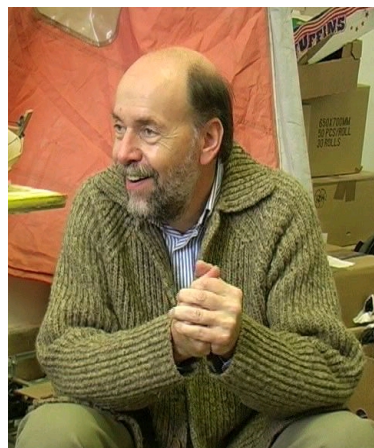

Skúsenosti s pokusmi o reformu cirkvi v Rakúsku

Hans Peter Hurka

Tento text je výberom niektorých myšlienok z vystúpenia Hansa Petra Hurku na Sympóziu Európski myslitelia konaného dňa 24. júna 2009 v Marianke. Text je na niektorých miestach doplnený aj myšlienkami z iných zdrojov, tieto sú vždy označené.

Hans Peter Hurka nie je teológom. Pôvodným povoláním je technik a venuje sa čiastočne právu aj ekonómii. Od detstva je aktívne činný v cirkvi. Od roku 2004 je vedúcim predstaviteľom reformného hnutia Wir sind Kirche v Rakúsku.

Hans Peter Hurka

Reforma Cirkvi a praktické skúsenosti

Reforma prichádza vtedy, keď súčasná situácia je už nevyhovujúca. Reforma nemôže byť iba návratom k tomu pozitívnemu, čo bolo zabehnuté, je to kreatívny proces zameraný do budúcnosti. Hoci z minulosti sa tiež treba poučiť.

Základné ciele reformy:

1. Ide o to, že stará cirkev je charakterizovaná tým, že jedny hovoria a druhí počúvajú (klerici a laici). To je nutné prekonať a vrátiť sa k ideám, Božieho ľudu. Všetci kresťania a kresťansky majú získať a mať zásadne rovnakú účasť na cirkvi. Preto je názvom hnutia My sme Cirkev. Všetci sme cirkev – laici aj klerici.
2. Viera má preniknúť do všetkých aspektov života. Skoncovať s rozdelením na 6 pracovných a jeden deň, kedy ideme do kostola. Korigovať rozdelenie na svet a cirkev – Cirkev musí žiť vo svete
3. Všetci nesieme zodpovednosť za cirkev a všetci by sme mali priniesť svoj príspevok. Našou úlohou je ukázať Božiu prítomnosť vo svete, že je ho možné stretnúť. Cirkev je spoločenstvo veriacich, nie je však sama pre seba, cirkev je prostriedok na ceste k Bohu.

Dejiny vzniku Wir sind Kirche

Reforma cirkvi v Rakúsku sa začala po Koncile veľmi entuziasticky. Mnohí veriaci nadšene zavádzali do praxe koncilové reformy. Zásadnou zmenou však bolo vyjdenie encykliky Humanae Vitae (HV). Rainer Bucher, pastorálny teológ : „To čo dnes cirkev učí, to už na strane veriacich je brané s rezervou až nedôverou. To, čo cirkev učí nadobudne účinnosť až vtedy, keď to veriaci príjmu akceptujú za svoje.“ Ak HV bola deväťdesiatimi percentami neprijatá, je to na zamyslenie.

Od HV sa reformný proces začal spomaľovať. Reformný proces bol spomaľovaný aj politikou Vatikánu menovať veľmi konzervatívnych biskupov. V roku 1985 bol za viedenského arcibiskupa

menovaný Hans Hermann Groër, čo po Koenigovi bolo vnímané ako obrovský (negatívny) šok. Veriaci to však ešte prijali. Keď ale Dr. Krenn bol vymenovaný za biskupa, trpezlivosť skončila. Napriec všetkými cirkevnými spoločenstvami zavládla jednota, výber Krenna musí byť zrušený. To sa však nestalo – Krenn sám neodstúpil a bol usporiadaný tichý protestný sprievod v deň jeho vysviacky. Účastníci si pred katedrálou ľahli na zem, Krenn potom prekračoval ľudí, aby sa dostal do chrámu. Bol to veľmi silný obraz: Biskup šliape cez ľudí. Ľudia, ktorí sa v tomto našli, vytvorili pevnejšiu skupinu – práve sa vytváralo nové spoločenstvo.

Proti reformný kurz Vatikánu voči Rakúskej cirkvi však pokračoval – aj v ostatných rakúskych mestách boli menovaní konzervatívni biskupi a ako reakcia sa vytvárali protestné skupiny, ktoré sa spojili do hnutia za otvorenú cirkev.

V roku 1995 mal kardinál Groër kázeň v Dóme a hovoril urážlivo o novo vznikajúcom hnutí. To vyvolala búrku pohoršenia. Na to sa prihlásil jeden pán, ktorý vyhlásil, že kardinál ho v minulosti v seminári sexuálne zneužíval. Obvinenie sa ukázalo ako pravdivé a vtedy už kardinál Groër bol neskôr odvolaný zo svojho úradu. Tieto udalosti boli tou poslednou kvapkou a začal celý proces Petície - Žiadosti Božieho ľudu, ktorý znamenal začiatok hnutia Wir Sind Kirche.

Dve ženy a jeden muž (Dr Thomas Plankensteiner, Dr Martha Heizer a Mag Bernadette Wagnleithner), ktorí učili v náboženstvo nadobudli pocit, že už nemôžu učiť tak ako pred tým, lebo situácia v cirkvi je neúnosná. Preto spísali Petíciu - Žiadosti Božieho ľudu.

Petícia mala 5 požiadaviek:

1. Cirkev ako spoločenstvo súrodencov (spoločenstvo bratov a sestier). Prekonanie priepasti medzi klérom a laikmi. – Cirkev má rásť zospodu za pomoci bohatstva chariziem jej členov. Všetci majú právo hovoriť do spoločných vecí – menovanie biskupov, obsadzovanie funkcií vo farnosti + pastorálne otázky.
2. Rovnocennosť mužov aj žien v cirkvi. Ženy nevedia pochopiť, prečo sú im odopierané tie isté služobné úrady, ako majú muži – môcť byť vysvätené za diakonsky a neskôr aj kňazky.
3. Voľba medzi celibátom a rodinným životom pre kňazov. Celibát má byť slobodná voľba.
4. Pozitívny prístup k sexualite. Sexuálne otázky boli negatívne vnímané, mali vždy negatívny obsah. Uznanie práva na rozhodnutie na základe svedomia. Špeciálne – regulácia počatia. Viac ľudskosti a menej predsudkov voči homosexualite. Cirkev sa musí zbaviť imidžu, že rozpráva stále len o sexualite – do popredia by mali vystúpiť spoločenské, hospodárske, otázky životného prostredia a pod.
5. Namiesto ohlasovania „hrozivej zvesti“ treba ohlasovať „dobrú zvest““. Povzbudivý, nie strašiaci a ubíjajúci tón reči.

Túto výzvu podpísalo za niekoľko týždňov 500 tis. rakúskych katolíkov. Biskupi zrazu nevedeli, čo s tým. Hnutie sa rozšírilo do Nemecka a južného Tirolska, kde získalo ďalších takmer 2 mil. podpisov. Medzi signatármi je aj mnoho známych teológov (napr. Hans Küng, Eugen Drewermann, Bernhard Häring, Gotthold Hasenhüttl) i osobností verejného života.

V roku 1996 vzniklo v Ríme medzinárodné združenie **We are Church**, ktoré združuje podobne zmýšľajúcich ľudí zo 41 krajín na dnes už všetkých kontinentoch (Slovensko nemá oficiálne zastúpenie).

Biskupi dlhšie nevedeli ako zareagovať na vzrastajúce hnutie. Napokon vyvolali „Dialóg pre celé Rakúsko“. Stretnutie, na ktorom sa v roku 1998 zúčastnilo 300 zástupcov zo všetkých diecéz. Títo delegáti boli všetci vybraní biskupmi. Bol to teda takí „demokratický podvod“. Na záver konferencie sa uskutočnilo hlasovanie o všetkých otázkach Referenda. Na šok prítomných biskupov boli prijaté všetky body okrem svätenia žien a to viac ako 75% väčšinou.

V tom čase bol uskutočnený aj sociologický prieskum medzi rakúskymi katolíkmi, podľa ktorého so všetkými bodmi súhlasilo cca 80% všetkých katolíkov v Rakúsku.

Činnosť WSCH sa sústreďovala hlavne do teologicky-osvetovej a diskusnej činnosti. Organizovala (a organizuje) mnoho seminárov, konferencií, sympózií, kde sa venovala diskusii a modelovaniu názorov na postavenie ženy v cirkvi, vzťahov laici a klerici v cirkvi, postoj k antikoncepcii, homosexualite, celkovej reforme cirkvi na rôznych úrovniach a podobne. Platforma sa aktívne zúčastňuje mediálneho náboženského dialógu v rakúskych médiách. Napriek tomu, zdá sa, WSK sa nestalo úplne masovou záležitosťou a rakúskej cirkevnej hierarchii sa pomerne úspešne darí neutralizovať všetky návrhy a podnety platformy. (Poznámka RK)

V roku 2008 uskutočnila Wir sind Kirche po 10 rokoch stretnutie, kde sa hodnotilo čo sa podarilo dosiahnuť. Dosiahlo sa však len veľmi málo.

1. Bolo formulovaný dokument popísaný všetkými cirkvami týkajúci sa sociálnych otázok.
2. Vytvorila sa ekumenická Aliancia za svätenie nedele.

Niekoľko poznámok

Z historických prameňov sa ukázalo, že od roku 1928 na cirkevných synodách rôznej úrovne boli nastoľované podobné požiadavky ako 5 požiadaviek WSK a tie boli **veľmi pokorne** predkladané biskupom. Všetky však boli zamietnuté. *Historická skúsenosť o diskusii s klérom na citlivé otázky je teda dlhodobo negatívna. (Poznámka RK)*

Dva príklady:

1. Dominikánska provincia v Holandsku reagoval na skutočnosť, že v mnohých holandských farnostiach už nie sú kňazi. Síce sa tam slávia liturgické slávnosti, ale nikdy nie je jasné, či príde kňaz a bude omša alebo bude len bohoslužba slova. Dominikáni prišli s dokumentom, ktorý obsahoval návrh riešenia tejto situácie. Podľa tohto návrhu, každá farnosť si má vybrať svojich predstaviteľov (laikov) a týchto navrhnuť biskupom na svätenie. V ideálnom prípade biskupi príjmu návrhy a vysvätia kňazov pre farnosti. V prípade, že to biskupi neurobia a títo vybraní predstavitelia farností budú robiť to, čo kňaz – lámať chlieb a víno – potom to bude skutočná eucharistia. Dominikáni tento návrh poslali na všetky úrovne a zorganizovali seminár, kde by sa o tom to návrhu diskutovalo. To sa však holandským biskupom nepáčilo a celý prípad riešil Vatikán. Nakoniec generálny predstaviteľ Dominikánov z Ríma zakázal uskutočniť tento seminár. Ale

informácia o návrhu sa dostala do celého sveta. Najväčším problémom je, že dialóg o tomto sa nekoná. Hierarchia nechce dopustiť takýto dialóg. *Dominikáni rozposlali svoj návrh do všetkých holandských farností. Situácia v súčasnosti je taká, že v niekoľkých desiatkach farnostiach sa konajú bohoslužby podľa návrhu Dominikánov. (Poznámka RK)*

2. Bývalý biskup z Linza, biskup Eichen, nikdy nežiadal o pomocného biskupa, hoci tam v minulosti vždy boli. Vymenoval viacerých kňazov a vybavil ich niektorými biskupskými právomocami. Jeho nástupca biskup Schwarz zmenil názor a poslal do Vatikánu návrh na troch kandidátov na pomocného biskupa – všetci boli prijateľní aj pre bežných veriacich. Vatikán však týchto odmietol a žiadal navrhnúť konzervatívnejších kandidátov. Preto Schwarz navrhol dekana Wagnera, ktorý bol aktívny, ale extrémne konzervatívny. Toho Vatikán schválil, ale proti nemu sa strhla búrka nevíle bežných veriacich. Spojili sa do hlasných protestov, ktoré sa stali celospoločenskou témou. Na to Wagner reagoval rezignáciou zo svojej už schválenej kandidatúry.

Dve zaujímavé skutočnosti:

1. Dochádza k súdržnosti klerikov a laikov – aj dekáni vyjadrili odmietnutie výberu Wagnera v hlasovaní 31 proti 4.
2. Tisíce ľudí povedalo, že vystúpia z cirkvi (daň). Budú síce aktívni vo farnosti, no neplatili by dane. *Peniaze by zhromažďovali na osobitný účet, ktorý by sa použil, keď sa situácia znormalizuje (poznámka RK)*

Poučenie: Nie len diskusia a výzvy na dialóg, ale aj akcia je nutná, ak sa veci majú pohnúť dopredu (poznámka RK)

Súčasná situácia v Cirkvi ako ju vníma hnutie WSK:

1. Cirkev trpí na nedostatok dôveryhodnosti. Cirkev hovorí, že by mali vo svete platiť ľudské práva – ale vo vnútri samej cirkvi neplatia (rovnosť muža a ženy, právo na sebaurčenie)
2. Zaznamenávame Kroky smerujúce späť. Pokus o reformu reformy. Napr: Veľkopiatočná prosba za obrátenie Židov, návrat Tridentského rítu, zrušenie exkomunikácie Lefébristov (hoci stále popierajú základné články Druhého Vatikánskeho koncilu). Tu sa hrá o akceptovanie výsledkov Koncilu.
3. Aj v cirkevnej hierarchii sa vytvárajú rôzne tábory, s rôznymi názormi. WSK nie je okrajová iniciatíva, udomácnila sa v samom centre kresťanského života. Je považovaná za partnera do diskusie.
4. Biskupi chcú zachovať pokoj, žiadne zmeny... WSK chce, naopak, povzbudzovať vlastnú aktivitu a iniciatívnosť. Biskupi by nemali zastávať vyhranené postoje, ale byť mediátori medzi rôznymi skupinami veriacich.

Záver

Reč tela Cirkvi – neverbálna komunikácia. Hovorí sa, že 70% toho, čo si odkomunikujeme sa udeje neverbálnou komunikáciou.

- Čo si majú ľudia pomyslieť, keď im hovoríme, že vo svete majú byť aktívni ale doma, v cirkvi, máme byť ticho?
- Akého Boha ukazujeme, keď nie sme ochotní naplno akceptovať ženy? Aj Vatikánska biblická komisia nenašla v Biblii žiadny argument proti sväteniu žien.
- Akého Boha ukazujeme, keď hovoríme kňazom, Ty nesmieš ľúbiť?
- O akom Bohu hovoríme, keď znovu ženatým nechceme pozhnať ich vzťah alebo keď nechceme homosexuálom dovoliť žiaden vzťah?
- O akom Bohu svedčíme, keď k ľuďom smerujeme hrozby a nie povzbudenie?

Jednotlivé myšlienky na záver

Reformu cirkvi nemožno delegovať niekomu, nejakej skupine - ani hore ani nabok. Všetky prosby smerované k hierarchii neprinesli ovocie. Buď tá reforma začne s nami a cez nás – alebo nebude. Každý kresťan a každá kresťanka by mali svoj kresťanský život žiť podľa svedomia a zostať v rozhovore a dialógu s ostatnými kresťanmi.

Dôležité je, aby sme stále intenzifikovali vzťah s klerom a navrhnuť nové chápanie a usporiadanie cirkvi – vyjadrené v ústave. Aj v histórii – tam kde vznikali ústavy, bol to sprievodný znak boja proti veľmi silnej vrchnosti – feudálovi alebo silnému štátu. A keď cirkev nechce počúvať, že ľudské práva nie sú v cirkvi dôležité. Vatikán nie je žalovateľný, preto potrebujeme zabezpečenie vnútornej štruktúry cirkvi, aby ľudia netrpeli pod súčasnými vládnyimi pomermi cirkvi.

To, čo ohlasujeme musí byť zrozumiteľné a vnímateľné. Neohlasovať vieru rečou, ktorej nik nerozumie a obrazmi, ktoré sú nepochopiteľné. Niečo, čo človeku prinesie nejakú pridanú hodnotu.

Ohlasovanie nesmie byť zredukované na niektoré osoby. Viera vzniká v komunikácii a spoločnom živote veriacich. Kľúčová je farnosť alebo spoločnosti – preto musíme vytvárať priehľadné farnosti – ľudia sa musia poznať a komunikovať. Tam sa môžeme trénovať, čo znamená kresťanský život a potom pozývať aj iných ľudí - Pod' a uvidíš. Skúsenosťou je, že tam kde existujú takéto spoločenstvá už nie je vôľa ani snaha a nakoniec ani možnosť vrátiť sa späť.

Aká je reakcia Vatikánu?

Oficiálne cirkevné miesta k hnutiu a jeho požiadavkám zaujala v zásade záporný postoj. Benedikt XVI. ešte ako kardinál ohodnotil požiadavky hnutia ako „pokús liečiť symptómy pričom ale zásadné problémy krízy cirkvi a krízy v cirkvi zostávajú bez povšimnutia“ Zamietol či spochybnil všetky požiadavky. Počas existencie hnutia WSK Rakúsko 2 krát navštívil pápež. Prvý krát to bol ešte Ján Pavol II. a v roku 2008 Benedikt XVI. V oboch prípadoch bolo WSCH „vyšachované“ – nebolo umožnené stretnutie s pápežom a pápež pri návšteve v princípe nereagoval na situáciu v Rakúsku. (Zdroj: Wikipedia)

Reakcia v našich krajinách

Kairos 98 bola iniciatíva v rámci českej RKC, ktorú niekoľko osobností z intelektuálnych kruhov, inTch iniciatívou WSK , vyjadrilo svoju angažovanosť v dianí v cirkvi. (Grécke slovo kairos znamená príhodný čas.) Prvotné prehlásenie s názvom Kairos 98 malo nadpis „Výzva k diskusii o stave katolíckej cirkvi“ a podpísali ju historik Jiří Hanuš, publicistka Jana Holcnerová a teológ Odilo Štampach. Do roku 2000 vydala táto iniciatíva niekoľko ďalších dokumentov a prehlásení, Štampacha nahradil v roku 2000 sociológ Jan Spousta. Po roku 2000 pod hlavičkou iniciatívy už žiadny významný dokument nebol zverejnený. *(Zdroj: Wikipedia)*

Na Slovensku na hnutie Wir sind Kirche nebola zaznamenaná žiadna výraznejšia reakcia.

Spracoval Rastislav Kočan (rastislav.kocan@gmail.com)

12.januára 20010